

H A N D

A MAGYAR ÉS UNIÓS SZAKPOLITIKÁK FEJLESZTÉSI CÉLÚ KOHERENCIÁJA

Adni az egyik kézzel és nem elvenni a másikkal

a HAND Szövetség szakpolitikai ismertetője

MIT JELENT ÉS MIÉRT FONTOS A SZAKPOLITIKÁK FEJLESZTÉSI CÉLÚ KOHERENCIÁJA?

Európának szembe kell néznie saját politikai döntéseinek a fejlődő világra gyakorolt hatásával, és komoly lépéseket kell tennie, hogy kialakítson egy olyan politikai irányvonalat és gyakorlatot, melynek során az olyan uniós szakpolitikai területek, mint a kereskedelem, a munkanélküliség kezelése, gazdaságfejlesztés vagy az élelmiszerbiztonság koherens egészet alkotva támogatják az uniós nemzetközi fejlesztéspolitika céljait és növelik annak hatékonyságát. Sokféle ellentmondás húzódnak ugyanis a fejlődő országok felzárkóztatására tett erőfeszítések és a donorországok saját gazdasági és egyéb vonatkozású érdekei között. Ezt a problémát felismerve ma a nemzetközi fejlesztés globális szinten egyik legtöbbször elemzett kérdése, hogy a donorok, így az Unió és a tagállamok szakpolitikái (pl. kereskedelem, migráció, agrárpolitika stb.), melyek sokszor a fejlődő országok érdekei ellenében hatnak, vajon hogyan egyeztethetőek össze a nemzetközi fejlesztés céljaival. A szakpolitikák fejlesztési célú koherenciája (*policy coherence for development - PCD*) kifejezés az OECD/DAC munkacsoportjától származik, melynek feladata az volt, hogy a szakpolitikai koherencia koncepcióját konkrét politikai lépésekre fordítsa le.

A SZAKPOLITIKÁK FEJLESZTÉSI CÉLÚ KOHERENCIÁJA – BEVEZETŐ AZ OECD TEMATIKÁJÁBA

A szakpolitikák fejlesztési célú koherenciája nem új keletű koncepció a nemzetközi fejlesztési szakpolitika területén. A folyamat fő zászlóvivője az OECD, mely már majdnem két évtizede foglalkozik a szakpolitikák fejlesztési célú koherenciájának koncepciójával.

Miután a szakpolitikák fejlesztési célú koherenciájának értelmezése az elmúlt 20 évben jelentős változáson ment keresztül jelenleg a folyamat az OECD szemszögéből egyre inkább a fejlesztés dimenziójának a szakpolitikai folyamatokba való integrálását jelenti, melynek célja, hogy:

1 a fejlesztés/fejlődés érdekében kihasználja a szakpolitikai szektorokon átívelő lehetséges pozitív szinergiákat a fejlődő és fejlett országok számára kölcsönösen előnyös nyertes-nyertes helyzetek

megteremtése érdekében,

2 növelje a kormányok azon képességét, hogy kiegyensúlyozzák az eltérő szakpolitikai célok közötti diszharmoniókat és összeegyeztessék a hazai célkitűzéseket a szélesebb körű nemzetközi és globális célokkal valamint, hogy

3 elkerüljék vagy minimalizálják a szakpolitikák fejlesztésre gyakorolt negatív mellékhatásait.

A PCD koncepció tehát a szakpolitikai célkitűzések és eszközök következetességének megnyilvánulása, ami a lehetséges inkoherenciák forrására is utal, tehát az így kialakuló szempontrendszerek négy eltérő szakpolitikai szintre bonthatóak:

I BELSŐ KOHERENCIA: egy OECD tagállam által kivitelezett fejlesztési program és általában fejlesztéspolitikájának céljai, célkitűzései, modalitásai és protokolljai közötti konzisztencia megléte esetleg hiánya

II ORSZÁGON BELÜLI KOHERENCIA: egy OECD kormányzat segély és nem segély típusú szakpolitikái egységesen hozzájárulnak a fejlesztési célok eléréséhez

III ORSZÁGOK KÖZÖTTI KOHERENCIA: több OECD kormányzat segély és nem segély típusú szakpolitikáinak összhangja a fejlődő országokra gyakorolt összeadó hatás szempontjából

IV DONOR-RECIPIENS KOHERENCIA: a közös fejlesztési célok elérése érdekében a fejlett donor országok kollektív, a fejlődő országok pedig egyedi vagy kollektív módon kialakított szakpolitikáinak következetessége

Bár a koherencia ezen négy különböző szempontrendszere határozottan eltérő döntéshozatali-struktúra irányítása alatt működik, egymással mégis szoros összefüggésben állnak. A szakpolitikai végrehajtás valódi világában a döntések, melyek befolyásolhatják a koherenciát az egyik dimenzió mentén, azok legtöbbször jelentősséggel bírhatnak a másik három dimenzió egyikeben is. Ezért tehát a PCD folyamatok végrehaj-

H A N D

A MAGYAR ÉS UNIÓS SZAKPOLITIKÁK FEJLESZTÉSI CÉLÚ KOHERENCIÁJA

Adni az egyik kézzel és nem elvenni a másikkal

a HAND Szövetség szakpolitikai ismertetője

tásának rigorózusabb monitoringja és értékelése lehetőséget adhat a döntéshozók számára, hogy a tapasztalatokból tanulva felgyorsítsák a szakpolitikák olyan irányú kiigazításait, melyek elősegítik a közepes és alacsony jövedelmű országokban élő társadalmak gazdasági és szociális fejlődését.

Az Európai Unión belül 2009 óta a Lisszaboni szerződés 208. paragrafusa értelmében a tagállamok és más EU-s intézmények számára a koherencia elősegítése szerződésbeli kötelesség.

MILYEN TÉMÁK ÉS HOGYAN KAPCSOLÓDNAK A SZAKPOLITIKAI KOHERENCIÁHOZ?

A nemzetközi fejlesztés szempontjából nagyon fontos a kereskedelmi, pénzügyi, mezőgazdasági, halászati, migrációs, biztonságpolitikai és környezetvédelmi politikák és a fejlesztéspolitika közötti koherencia, mind a nemzeti, mind az uniós politikai szinteken. A fejlesztési célú koherencia szempontja megköveteli, hogy mind az EU, mind pedig a tagállamok törekedjenek arra, hogy előre felmérjék és kiküszöböljék szakpolitikai döntéseik esetleges negatív következményeit, melyek a fejlődés szempontjából hátrányos helyzetbe hoznák a globális dél országait. Ezen túlmenően a pozitív megközelítés, hogy a különböző nemzetpolitikai irányvonalak kialakításakor a kormányok törekednek arra, hogy kihasználják a szakpolitikai döntések esetleges pozitív, tova-gyűrűző hatásait is.

Jó példa az inkoherenciára az EU gazdasági partnerségi megállapodásaiban (EPAs) foglalt törekvések és az EU közös agrárpolitikája közötti ellentmondásos viszony. Míg az EU a Cotonou-i Egyezmény vállalásával összhangban támogatja az afrikai, karib-tengeri és csendes-óceáni térség (AKCS) országainak a világgazdaságba való zökkenőmentes és folyamatos integrációját, tekintetbe véve az egyes országok fejlesztési prioritásait is, addig az EU közös agrárpolitikája ezzel szöges ellentétben saját termelőinek nyújtott mezőgazdasági támogatásokon keresztül megakadályozza a fejlődő országok termelőit, hogy bejussanak az európai piacokra. Ezen túlmenően az afrikai helyi termelőknek még az erősen szubvencionált (tehát olcsó) európai árú-exporttal is fel kell venniük a versenyt.

HOL TART MOST A FOLYAMAT?

Általánosságban elmondható, hogy a szakpolitikák közötti koherencia még mindig nem élvez teljes körű politikai támogatást. Határozott és hatékony megelőző mechanizmusok még annak ellenére sem léptek életbe, hogy a döntéshozatali szinteken jelen van a tudatosság, sőt adott esetben a döntéshozók a döntéseik közvetett következményeivel is pontosan tisztában vannak. Jó példa erre a szabadalmaztatott gyógyszerekhez való hozzáférés a fejlődő országokban, melyet annak ellenére, hogy általános egyetértés van abban, hogy könnyen elérhetővé kellene tenni a fejlődő országok számára, az EU a szellemi-tulajdonjogok védelmére való hivatkozással mind a mai napig nagyban megnehezít.

Pozitívumként érdemes azonban megemlíteni, hogy az Unió a 2015 utáni fejlesztési keretrendszer tekintetében úttörő módon felkarolta a koherencia-szemlélet törekvéseit. 2012-ben a Külügyi Tanács megszilárdította elkötelezettségét az ügy mellett, így különösen tagállami szinten jobban megköveteli ezentúl az erre irányuló erőfeszítéseket. Az Európai Parlament immár második alkalommal jelölt ki állandó felelőst, aki folyamatosan figyelemmel kíséri és tájékoztatja a Parlamentet a szakpolitikai koherencia kapcsán, a Bizottság pedig elrendelte az uniós számviteli jogszabályok revízióját, hogy elejét vegyék a szegény országokból történő illegális pénzkiáramlásnak. Emellett az uniós halászati politika reformjára vonatkozó kezdeményezések a politikai akarat és bátorság olyan momentumai, melyek tanúsítják az Unió elkötelezettségét az EU határain túl élő szegények jogainak védelmére.

MIÉRT FONTOSAK A CIVIL SZERVEZETEK?

Különböző szinteken mind több civil szervezet vesz részt olyan munkában, mely elősegíti a szakpolitikák fejlesztési célú koherenciájának megteremtését a szemléletformálás, kutatás és az érdekképviselet terén. Sőt, a civil szervezetek nagy része tudtán kívül foglalkozik esetleg olyan témával, ami szoros kapcsolatban áll a koherencia kérdésével.

H A N D

A MAGYAR ÉS UNIÓS SZAKPOLITIKÁK FEJLESZTÉSI CÉLÚ KOHERENCIÁJA

Adni az egyik kézzel és nem elvenni a másikkal

a HAND Szövetség szakpolitikai ismertetője

Sajnos, az EU tagállamok többségénél hiányzik az erős politikai akarat és a kellő kapacitás, ami szükséges a szakpolitikai koherencia megvalósításához. A koherencia nagymértékben politikai kérdés, amelynek érvényesüléséhez elengedhetetlen a megfelelő mértékű politikai elkötelezettség kialakítása és fenntartása. A civil szféra ebben játszhat fontos szerepet. A koherenciáról szóló egyeztetés és ezen a téren az együttműködés ugyanakkor nem korlátozódhat a NEFE „hagyományos” hazai döntéshozói célcsoportjára, a felelős kormányzati szereplőkre, vagyis a Külügyminisztérium képviselőire. Az érdekképviselési munkának el kell érnie azokat a politikai szereplőket és döntéshozókat, akik más politikai szektorokban aktívak, amelyeknek azonban hatásuk van a fejlesztési célok megvalósítására. Ilyen pl. a környezetvédelem, pénzügy, biztonságpolitika vagy kereskedelempolitika.

MI A HAND SZEREPE/CÉLJA EBBEN A FOLYAMATBAN?

A HAND szándéka, hogy növelje a társadalom és a döntéshozók, szakpolitikusok tudatosságát és elkötelezettségét e kérdésben, és hogy ezáltal elősegítse egy legitim politikai döntéshozatal kialakítását, mind Uniós, mind pedig nemzeti szinten egyaránt. Ezért a HAND Szövetség elsődleges célja jelenleg, hogy feltárja nemzeti szinten a különböző szakpolitikák és a fejlesztéspolitika között fennálló inkoherenciákat, és számon kérje azt a politikai elkötelezettséget, amelyet Magyarország, mint az Unió tagja tett a szakpolitikai koherencia megteremtésére.

Ennek érdekében erősíteni kívánja a döntéshozók között a globális felelősségvállalás tudatosságát, a civil szervezetek szerepvállalásának erősítése érdekében e területen kapacitásukat erősíteni kívánja, illetve a média képviselőivel is együttműködés kialakítására törekszik.

Ezzel az ismertetővel a HAND célja, hogy felhívja a civil szervezetek figyelmét a fejlődést gátló szakpolitikai inkoherenciák jelentőségére, és hogy kezdeményezzen egy olyan folyamatot a Szövetségen belül, amely során számon kérhetjük politikusainkat és a döntéshozókat, hogy mit tesznek azért, hogy felismerjék, megelőzzék, és megoldást nyújtsanak a káros politikai és gazdasági döntésekre, amelyekhez adott esetben ők maguk is hozzájárulnak. Célunk, hogy elemezzük a jelenlegi intézményes rendszert és olyan konkrét javaslatokat tegyünk,

melyek alapján a fejlesztéspolitikai szempontból meghatározó folyamatokat felülírhatjuk és olyan politikai törekvéseket teremthetünk, melyek összhangban vannak Magyarország nemzetközi kötelezettségvállalásaival és saját nemzetközi fejlesztési céljaival.

A konkrét lépések megtétele érdekében a HAND Szövetség részt vállalt egy a szakpolitikai koherencia kérdését középpontjába állító uniós projekt megvalósításában is.

Részletek a projektről itt találhatók:

http://hand.org.hu/pcd_koherensebb_europa_egy_igazsagosabb_vilagert

Akit a téma bővebben érdekel ezeken a linkeken talál ismertető anyagokat a szakpolitikai koherenciával általánosságban, illetve a különböző részterületekkel kapcsolatban:

<http://concordeurope.org/coherent-policies>

http://www.fairpolitics.eu/fair_politics

A témával vagy a projekttel kapcsolatban további kérdések esetén kérjük keresse a Szövetség szakpolitikai munkatársát:

Balogh Réka reka.balogh@hand.org.hu
06-70-397-8637

A kiadvány megjelenését az Európai Unió és Magyarország Külgazdasági és Külügyminisztériuma támogatta. Annak tartalmáért egyedül a szerzők tartoznak felelősséggel, az Európai Bizottság semmilyen tekintetben nem vonható felelősségre a dokumentumban foglalt információk bármilyen módon történő felhasználása esetén.

